

Rapportage Rondgang Landgoed

Meer en Bos

Oktober 2023

Lisa van Steenis
Bureau Graswortel

Inleiding

Bij Dienst Stadsbeheer en de stadsdelen leeft de wens om de participatie te verbreden met een diverse doelgroep maar ook met andere vormen van participatie. Door het organiseren van rondgangen over de diverse landgoederen voor bewoners en het afnemen van een enquête, wil de Dienst Stadsbeheer zoveel mogelijk input ophalen om een nieuw beheerplan te schrijven. Eind 2024, begin 2025 zal er een nieuw beheerplan gereed moeten zijn. De afgelopen jaren zijn er een aantal stormen geweest die voor behoorlijk wat schade hebben gezorgd. Daarvoor moet een herstelplan worden opgesteld en daarnaast wil de gemeente graag weten van de bezoekers van het landgoed wat zij belangrijk vinden dat mee genomen moet worden in het nieuwe beheerplan.

Vraagomschrijving

In navolging van de rondgang op Landgoed Marlot en Reigersbergen op 20 oktober jongstleden heeft Michel Romeijn, Bureau Graswortel gevraagd een offerte uit te brengen voor het bijwonen van de rondgang op het landgoed Meer en Bos en daarvan een verslag te maken. Daarnaast ligt er het verzoek om in samenwerking met Dienst Stadsbeheer een online vragenlijst op te stellen. Via deze enquête wil Dienst Stadsbeheer inzichtelijk krijgen wie de bezoekers zijn van de landgoederen. Wat hun wensen zijn ten aanzien van het onderhoud, het beheer en de toekomst van het gebied.

Aanpak

Op maandag 30 oktober vindt de rondgang op Landgoed Meer en Bos plaats. Bureau Graswortel zal een verslag van de rondgang maken en zoveel mogelijk wensen en opmerkingen van deelnemers noteren. Tijdens de rondgang en na afloop ontvangen de deelnemers een flyer met daarop de QR-code waarmee zij de enquête thuis kunnen invullen. Deze enquêtevragen sluiten zoveel mogelijk aan bij de vragen die gesteld zijn in een groot onderzoek uitgevoerd door Bureau Kanters in opdracht van de gemeente begin 2023.

De flyers worden ook verspreid in de straten die grenzen aan het landgoed en de link naar de vragenlijst kan ook geplaatst worden op haagsegroen.nl.

Bureau Graswortel verwerkt de resultaten van de enquête in een rapport van waaruit aanbevelingen volgen ten aanzien van punten die meegenomen kunnen worden in het nieuwe beheerplan.

Resultaten van de online vragenlijst

Denk mee over het landgoed Meer en Bos!

Komt u graag naar het Landgoed Meer en Bos? De Gemeente Den Haag is benieuwd naar wat u vindt van dit prachtige groengebied. Hieronder vindt u de QR code naar de online enquête.

Invullen duurt slechts enkele minuten. Zo werken gemeente en bezoekers samen aan het groengebied van de toekomst! Alvast heel hartelijk dank voor uw medewerking!

Den Haag

Respondenten

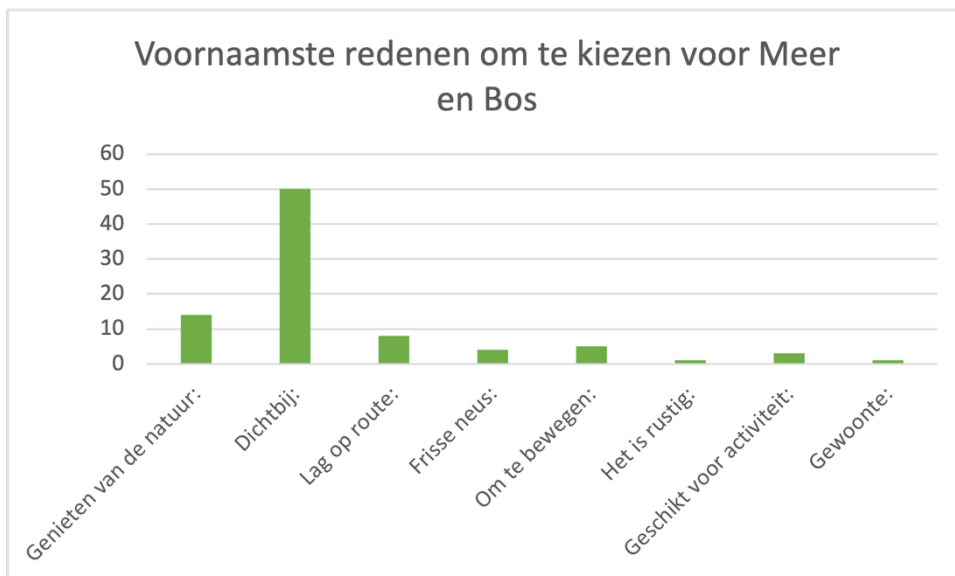
Zeer verrassend was het dat er op een maandagochtend voor de rondgang een kleine 40 deelnemers aanwezig waren. Wat tevens opviel was het aantal honden dat meeliep. Tijdens de rondgang ontvingen deelnemers en voorbijgangers de enquêteflyer. Tevens zijn er in de omliggende straten nog eens 455 flyers verspreid. Het aantal respondenten in totaal was 86. Een kleine 17% procent.

Deze groep deelnemers was wat meer gemêleerd qua leeftijd dan de groep op landgoed Marlot. 78 Respondenten komt lopend naar het landgoed.

Reden om het landgoed te bezoeken

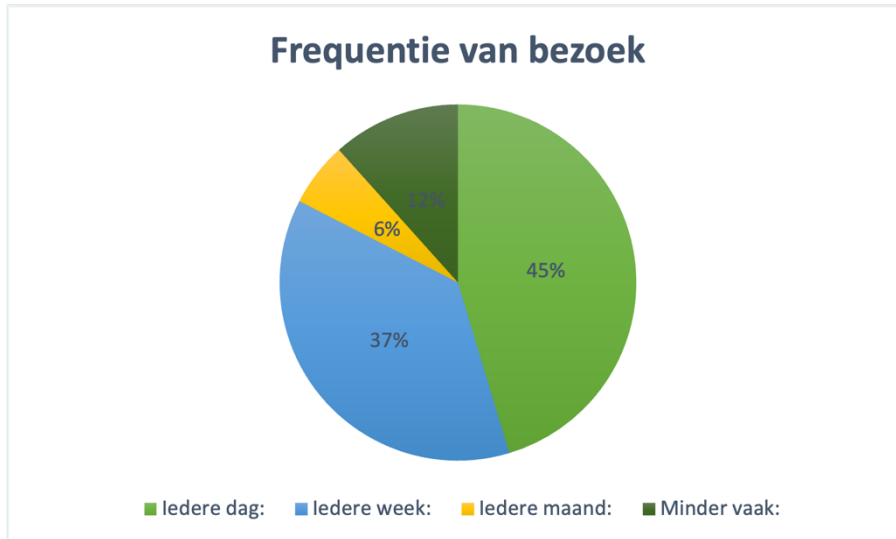
Uit de grafiek is op te maken dat de meerderheid van de respondenten het park voornamelijk gebruikt om te wandelen. Bijna de helft van de respondenten geeft aan hun hond uit te laten op het landgoed. Dat was goed te merken tijdens de rondgang. Er waren veel baasjes met honden en ook baasjes die elkaar met de honden ontmoeten. Verder scoren speeltuin- en horeca bezoek rond een kwart of iets hoger. Er waren inderdaad een aantal ouders met hun jonge kinderen aan de wandel

Meer dan de helft van de respondenten kiest ervoor het landgoed te bezoeken omdat het dichtbij is maar zij geven ook aan dat ze erg genieten van de natuur en dan vooral de

bosachtige uitstraling die het landgoed heeft. Er zijn veel vogels te zien waaronder uilen en ijsvogels. Het is een mooie plek om lekker te ontspannen. De hondenbezitters geven aan dat ze hier graag met hun hond komen omdat ze los mogen lopen en ze hier andere hondenbezitters leren kennen.

Frequentie bezoek en welk dagdeel

Bijna de helft van de respondenten bezoekt iedere dag het landgoed en iets meer dan een derde komt iedere week op het landgoed. Minder dan een kwart komt er maandelijks of nog minder vaak.

Het aantal bezoekers dat het landgoed in de ochtend of middag bezoekt, ontloopt elkaar niet veel. Een klein groepje respondenten komt er in de avond.

Redenen om het landgoed niet te bezoeken

Op de vraag of er redenen zijn om het landgoed niet te bezoeken gaven 43 respondenten aan geen redenen te hebben om het landgoed niet te bezoeken. 11 Personen hebben de vraag niet ingevuld. 4 Respondenten gaven aan dat ze na een storm niet het landgoed bezochten in verband met de veiligheid. Opvalt in deze enquête is dat er 24 respondenten aangeven niet naar het landgoed te gaan omdat er zoveel loslopende honden zijn. Het geeft veel overlast door de hondenpoep, onveilige situaties door onopgevoede honden en aantasting van de natuur.

2 Respondenten geven aan dat ze het landgoed te donker vinden, 2 dat er hangjongeren zijn en 2 dat de paden slecht begaanbaar zijn.

Beoordeling van het landgoed

Aan de respondenten is gevraagd een rapportcijfer te geven aan diverse onderdelen zoals bereikbaarheid, parkeermogelijkheid, het algehele onderhoud, veiligheid en tot slot een rapportcijfer in het algemeen. Hieronder staat een overzicht van de scores:

Toegankelijk voor mindervaliden:	7,3
Parkeergelegenheid:	7,8
Bewegwijzering:	6,7
Netheid:	7,0
Sociale veiligheid:	6,9
Onderhoud voorzieningen:	6,9
Onderhoud paden:	6,9
Onderhoud groen:	7,3
Algemene score:	7,8

Conclusie

De meeste respondenten van de enquête zijn over het algemeen tevreden over het Landgoed Meer en Bos. Zij ervaren het als een mooi wandel- en natuurgebied en een fijne plek om met de hond te vertoeven. Het landgoed scoort dan ook ruim een 7,5 over het algemeen. De meeste respondenten wonen in de nabijheid van het landgoed en bezoeken het dan ook frequent.

De laagst scorende onderdelen zijn bewegwijzering, sociale veiligheid en onderhoud voorzieningen en paden. Wat betreft bewegwijzering vindt men dat er duidelijker moet worden aangegeven dat er niet gefietst mag worden. Het minder scoren van sociale veiligheid heeft te maken met het noemen van het aanwezig zijn van hangjongeren en in het verleden de homo-ontmoetingsplaats. Deze laatste is verdwenen. Mede door de vele honden.

Door het intensieve gebruik van het landgoed wat ook goed te merken was op deze maandagochtend, is er veel slijtage op het landgoed. En zijn er tegenstrijdige belangen tussen hondenbezitters en niet-hondenbezitters.

Verbeterpunten

- Paden en trappen in de herfst bladvrij houden ter voorkoming van gevaarlijke situaties
- Banken op verharde ondergrond plaatsen zodat honden daar niet meer graven
- Meer verspreiden van prullenbakken
- Bij de hoofdingang van het landgoed een speciale afsluitbare prullenbak voor hondenpoep
- Sloten regelmatig opschonen en bruggetjes goed onderhouden
- Klein Meer en Bos ook meenemen in het nieuwe beheerplan

Aanbevelingen

De grote opkomst bij de rondgang op een maandagochtend, geeft aan dat er veel betrokkenheid is bij het landgoed van de omwonenden. De samenstelling van de groep was heel divers en een groot deel wilde graag weten wat het hondenbeleid in de toekomst gaat worden. Dit is een punt van aandacht voor de dienst Stadsbeheer. Bewoners noemde al dat Klein Meer en Bos een prima uitlaatplek is en ook in het plan moet worden meegenomen.

Ook deze keer werd de rondgang enorm gewaardeerd.

Om de betrokkenheid bij het landgoed van omwonenden vast te houden is het verstandig minimaal 1 keer per jaar een rondgang te organiseren.

Om bekendheid te geven aan de ontwikkelingen op het landgoed en meer begrip te kweken voor de gemaakte keuzes, is een goede berichtgeving in de buurt belangrijk. Dit zou bijvoorbeeld een bericht in de wijkkrant kunnen zijn. Daarnaast is een samenvatting en een kort verslag van de rondgang en het onderzoek op de website gewenst. Dit verslag kan dan ook naar de respondenten van de enquête worden gestuurd.

Om de ervaringen van bezoekers te peilen en te kijken of de langetermijnvisie nog overeenkomt met de behoeften van bezoekers is het raadzaam om 1 keer per jaar een korte enquête te houden. Deze kan gestuurd worden naar de huidige respondenten en tevens op de website geplaatst worden.

Tot slot heeft het merendeel van de respondenten aangegeven geïnformeerd te willen worden over de inhoud en het gereedkomen van het beheerplan 2024/2025. Het organiseren van een bijeenkomst is dan wenselijk.

Bijlage

Verlag Rondgang Meer en Bos 30 oktober

Aanwezig; Maartje Bos en Jaap-Dirk Tump van Stichting In Arcadië, Michel Romeijn, Jasper, Beekhoven, David Borgman, Martin van Hoorn, ecooloog, Lisa van Steenis van Bureau Graswortel

Zoals bij vorige rondgangen werd er verzameld rondom een koffiekar deze keer op het Landgoed Meer en Bos. De opkomst was voor een maandagochtend verrassend groot. Een kleine 40 deelnemers waren van de partij.

Michel Romeijn vertelde in het kort wat de reden was van deze rondgang. Ook hier hadden de afgelopen jaren stormen de nodige schade aangericht wat weer hersteld moet worden. Daarnaast moet er een nieuw beheerplan opgesteld worden en daarvoor wil Groot Groen Den Haag ook weten wat de wensen van de gebruikers van het landgoed zijn.

Opvallend bij deze rondgang was het aantal hondenbezitters die meeliepen maar ook die we tegenkwamen onderweg en overige bezoekers zoals jonge moeders met kleine kinderen, groepjes schoolkinderen en ouderen. Het was druk op het landgoed op een maandagochtend.

Er werden ook tijdens de introductie van Michel allerlei vragen gesteld over het hondenbeleid. Dit onderwerp is voor een later moment. Deze rondgang was gericht op het informatie geven over de historie van het landgoed en over het groenbeheer.

Eerst een stukje geschiedenis

Maartje Bos en Jaap-Dirk Tump van In Arcadië namen ons mee terug in de tijd toen Meer en Bosch toen nog geschreven met 'sch' bosland was met een meertje, een duinvennetje. In 1606 werd het gebied gekocht door een visser om het meer te exploiteren. Tegen het eind van de 17de eeuw werd er een boerderij gebouwd met de naam Meerwoning en begin 1700 werd de boerderij verbouwd tot landhuis. De landerijen, boomgaard en moestuin werden aangepast aan de toen heersende tuinmode. Zoals vele landerijen rondom Den Haag werd Meer en Bosch een landgoed waar de welgestelden uit de stad gingen jagen en in de zomers de hitte van de stad ontvluchtten.

In 1919 werd het gebied openbaar groen en sinds 1943 is de gemeente Den Haag eigenaar van het landgoed en valt het onder Rijksmonumenten.

Na dit stukje geschiedenis kwam het eerste groenprobleem ter sprake. De grote laan met eiken bij de ingang van het landgoed moet nodig aangepakt worden. De eiken zijn vroeger te dicht op elkaar geplant om te zorgen dat ze recht naar boven groeien. Zo kweekten men mooi recht hout om het later te verkopen en daarmee successierechten te betalen. Het nu kappen van een aantal bomen en struiken is noodzakelijk opdat de overige bomen genoeg licht krijgen om groter te groeien en de laan als zodanig blijft bestaan.

Lopend naar de volgende plek kwam de vraag of de paden in de herfst beter schoongemaakt konden worden. Door de vele bladeren is niet te zien waar het pad ophoudt en de bosgrond begint. Met name voor mensen in een rolstoel of met een rollator is dat lastig. Ze komen of vast te zitten of erger komen te vallen. Ook de onverharde paden zijn voor hen lastiger te begaan.

Soms slecht te zien waar het pad ophoudt en de bosgrond begint

Eén deelnemster vertelde dat er rondom de speeltuin wilde bloemen waren gezaaid maar dat er niks is opgekomen. Gaat men daar nog iets aan doen?

Verder lopend kwamen we bij het Meertje waaraan in vroeger tijden een theekoepel was gelegen. Van daaruit was een zichtlijn op de lange laan. De oevers van het meertje zijn nu behoorlijk dichtgegroeid. De bedoeling is om de walkant weer zichtbaar te maken, meer diversiteit in struiken en bomen aan te brengen en het zo weer in oude glorie te herstellen. Een aantal deelnemers zou graag weer een theekoepel terugzien. Dit is niet haalbaar wegens vandalisme. Maar een moderne referentie naar het theehuis zou een beeld, een stalen constructie, een bank of een speciale boom kunnen zijn.

Het duinven

Men is benieuwd naar de waterkwaliteit van het meertje. Dat is nu onbekend maar zal nagegaan worden. Vroeger liep hier een beek maar door instuivend zand werd de beek afgesloten en vormde zich hier het meer (duinven).

Staande bij het meertje werden er nog een aantal vragen gesteld; wat gebeurt er met de Rodo's? Deze blijven behouden. En wat gebeurt er met de put. Dit heeft geen prioriteit maar zal meegenomen worden in het grote beheerplan.

Onze weg vervolgend komen we bij De Beukenlaan. Een prachtig stukje park waar je je in het bos waant. Een plek waar dieren en schimmels goed gedijen. Maar door grote droogte de afgelopen jaren takelen de bomen hard af en vormen een bedreiging voor de veiligheid van de bezoekers. De gemeente heeft de zorgplicht het landgoed veilig te houden. Het is nu niet te zeggen hoelang ze nog kunnen blijven staan. Elke drie jaar worden de bomen

gecontroleerd. Om de veiligheid te garanderen kan het pad worden afgesloten voor bezoekers. De meningen binnen de groep zijn verdeeld over afsluiten. Het aanleggen van een nieuw pad kost heel veel ruimte waardoor er veel gekapt moet worden. Een lastig onderwerp waar heel goed over nagedacht moet worden.

De prachtige beukenlaan

We zijn ondertussen bij de wal aangekomen. Deze is afgesloten met een houten hekwerk omdat door intensieve betreding van bezoekers en gravende honden de wal beschadigd raakte. Als de geplante struiken volgroeid zijn kan het hekwerk weggehaald worden. De traptreden op de wal zijn door vallend blad glad geworden. Eén van de deelnemers vertelde dat iemand daardoor al gevallen was. Door het intensieve gebruik van het landgoed is er ook meer slijtage.

Aansluitend merkt een deelnemer op dat er niet gefietst mag worden op het landgoed maar dat dat beter moet worden aangegeven. Er staat nu een heel klein bordje.

Aan het eind van de rondgang staan we bij de Laan van Meerdervoort die het landgoed doorsnijdt. Aan de overkant ligt Klein Meer en Bos. Ook een mooi stukje bos en wandelgebied voor honden. Vanuit de groep komt het verzoek dit ook mee te nemen in het beheerplan.

Michel vertelt nog even kort over het grote beheerplan dat eind 2024, begin 2025 gereed zal zijn. In dit plan zal subsidie worden aangevraagd bij de provincie en het rijk voor het onderhoud van de diverse groengebieden in Den Haag.

Afsluitend waren er nog een aantal verzoeken van deelnemers; graag onder de bankjes betegelen, nu graven de honden er grote gaten. De sloten regelmatig opschonen. De bruggetjes goed bijhouden. Ontmoetingsplekjes creëren voor hondenbezitters en wandelaars, deze hebben een grote sociale functie. Meer verspreiden van prullenbakken en bij de officiële ingang een afsluitbare hondenpoepafvalbak. De meeste honden doen hun behoefte aan het begin van de wandeling. De eigenaar van Bakkie Pleur stelde voor om de volgende keer halverwege de rondgang op een andere plek te gaan staan zodat men een tweede kopje koffie kan drinken.

Ook deze keer werd de rondgang erg gewaardeerd. Tot slot was er nog het verzoek om het historische verhaal op de website te plaatsen.